Vastine
31.10.2025

Työ- ja elinkeinoministeriö
erityisasiantuntija Pia Kotro
erityisasiantuntija Asko Sinervo

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN VASTINE TALOUSVALIOKUNNALLE

Työ- ja elinkeinoministeriö toimittaa talousvaliokunnalle kirjallisen vastineen liittyen lausuntoihin, jotka on annettu talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi energiatehokkuuslain ja siihen liittyvien lakien muuttamiseksi (HE 85/2025 vp).

1 Työ- ja elinkeinoministeriön huomiot talousvaliokunnassa esille nousseisiin kysymyksiin ja annettuihin lausuntoihin

1.1 Fossiilisen polttoaineen määritelmän tarkennustarve

Talousvaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä pykälämuutosesitystä koskien Energiakaupungit ry:n lausunnossa esille tullutta fossiilisen polttoaineen määritelmään liittyvää tarkennustarvetta.

Energiakaupungit ry. on lausunnossaan tuonut esille, että ehdotuksen energiatehokkuuslain tehokasta kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmää koskevan 27 §:n mukaan tehokkaassa järjestelmässä ja tuotannossa ei saisi käyttää fossiilisia polttoaineita. Lausunnossa todetaan myös, ettei määritelmät nykyisellään täsmällisesti mahdollista sekapolttoaineiden (SRF) hyödyntämistä, mikä olisi huoltovarmuuden turvaamisen kannalta tärkeää.

Lisäksi Energiakaupungit ry näkee, että kierrätykseen kelpaamattomasta jätteestä tuotettua kaukolämpöä tulisi kohdella hukkalämpönä riippumatta siitä, onko energia lähtöisin jätevoimalasta tai rinnakkaispolttolaitoksesta ja näkee, että SRF:n tulkintaa olisi tarpeellista laajemmin täsmentää, kuten asiaa käsittelevä komission delegoitu säädös mahdollistaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä esitetään energiatehokkuuslain muuttamista siltä osin, kun muuttaminen on tarpeen energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpanon vuoksi. Energiatehokkuusdirektiivin mahdollistama kansallinen liikkumavara on käytetty maksimaalisesti.

Ehdotetun energiatehokkuuslain 27 §:n fossiilisen polttoaineen käytön kielto koskee uutta tehokasta kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmää, sekä olemassa olevan tehokkaan järjestelmän uutta tai merkittävästi uudistettua tuotantoyksikköä. Laissa ei ole velvoitetta, jonka mukaan järjestelmän tulisi olla tehokas.

Fossiilisen polttoaineen määritelmä on lisätty esitykseen lausuntopalautteen perusteella ja määritelmän mukaisesti fossiilisilla polttoaineilla tarkoitettaisiin hallintomalliasetuksen (EU)2018/1999 2 artiklan 62 kohdassa määriteltyjä uusiutumattomia hiilipohjaisia energialähteitä kuten kiinteitä polttoaineita, maakaasua ja öljyä. Ehdotuksen säännöskohtaisissa perusteluissa on lisäksi avattu, että fossiilisiin polttoaineisiin lukeutuisivat energiatilastoasetuksen (EU) 2008/1099 liitteen B 1 kohdan polttoaineet, esimerkiksi turve ja B 2 kohdan maakaasu. Asiaa on säännöskohtaisissa perusteluissa tämän lisäksi vielä täydennetty, että siihen eivät lukeutuisi kyseisen asetuksen liitteen B 5 kohdassa ”Uusiutuva energia ja jätteen energiakäyttö” luetellut polttoaineet, esimerkiksi teollisuusjäte, yhdyskuntajäte ja kiinteä biomassa.

SRF ei kuulu liitteessä B1 lueteltuihin fossiilisiin polttoaineisiin ja se sisältyy liitteen B 5 jätteisiin. Tämän johdosta työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että SRF on rajattu fossiilisen polttoaineen määritelmän ulkopuolelle tyhjentävästi, eikä näe tarpeelliseksi tehdä erillistä/uutta pykäläehdotusta SRF:n rajaamiseksi.

1.2 Huoltovarmuuden turvaaminen

Talousvaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä pykäläesityksen varavoimaa koskevista kirjauksista. Kirjaukset liittyvät Energiankaupungit ry:n huomioon siitä, että vara- ja huipputeholaitokset perustuvat pääosin fossiilisiin ratkaisuihin ja näiden uudistaminen on huolto- ja toimitusvarmuuden turvaamisen kannalta välttämätöntä, eivätkä lain tulkinnat saisi johtaa Suomen energiahuoltovarmuuden vaarantumiseen.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä esitetään energiatehokkuuslain muuttamista siltä osin, kun muuttaminen on tarpeen energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpanon vuoksi. Ehdotetun energiatehokkuuslain 27 §:n fossiilisen polttoaineen käytön kielto koskee uutta tehokasta kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmää, sekä olemassa olevan tehokkaan järjestelmän uutta tai merkittävästi uudistettua tuotantoyksikköä. Energiatehokkuuslaissa ei ole velvoitetta, jonka mukaan järjestelmän tulisi olla tehokas. Maakaasua saa käyttää vuoteen 2030 saakka ja tämän lisäksi velvoitteen ulkopuolelle on energiatehokkuuslain 27 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa rajattu vara- ja käynnistyspolttoaineet esimerkiksi huoltovarmuusnäkökulmista. Sen lisäksi alle 1 MW:n lämpövoimalat on rajattu velvoitteen ulkopuolelle turhan hallinnollisen taakan välttämiseksi sen vuoksi, että ne ovat kasvihuonekaasupäästöjen osalta tässä yhteydessä vähämerkityksellisiä.

Näiden kohtien perusteella työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, ettei huoltovarmuus vaarannu energiatehokkuuslain säännösten vuoksi, eikä näe tarpeelliseksi tehdä erillistä pykäläehdotusta varavoimaa koskevista kirjauksista.

1.3 Datakeskusten hukkalämmön hyödyntäminen

Datakeskusten hukkalämpökysymykset nousevat esiin monessa lausunnossa (Energiakaupungit ry., Helen, Fortum ja Energiateollisuus). Esillä on datakeskusten kyky osallistua sähköjärjestelmän tasapainottamiseen, mahdollisuus edellyttää hukkalämmön hyödyntämistä ja liittymä valmisteltavaan datakeskusten tukeen.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä esitetään energiatehokkuuslain muuttamista vain siltä osin, kun muuttaminen on tarpeen energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpanon vuoksi. Datakeskusten hukkalämmön hyödyntämisen osalta energiatehokkuusdirektiivin 26 artiklan 6 kohdan velvoitteen täytäntöönpanemiseksi, ehdotetaan energiatehokkuuslain 29 e §:ssä kokonaisteholtaan yli 1 MW:n datakeskuksille säädettäväksi velvoite hyödyntää hukkalämpöä. Lisäksi ehdotetaan, että silloin kun hukkalämpöä ei miltään osin hyödynnetä, datakeskuksen ylläpitäjän on osoitettava, ettei se ole teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa tekemällä kustannus-hyötyanalyysi, josta on ilmoitettava Energiavirastolle.

Datakeskusten hukkalämmön hyödyntämisestä ei ehdoteta säädettäväksi energiatehokkuuslaissa kansallisesti tiukemmin, kuin mitä direktiivi velvoittaa.

Hallitus on ehdottanut datakeskusten verotuen poistamista 23.10.2025 antamassaan hallituksen esityksessä. Tässä yhteydessä hallitus on ilmoittanut varmistavansa Suomen kilpailukyvyn kansantalouden ja kokonaisedun kannalta hyödyllisten datakeskusinvestointien toteuttamiseksi luomalla näille datakeskuksille erillisen tukimallin. Tukimallin lopullinen muoto on vielä auki.

1.4 Energiatehokkuusvaatimukset julkisissa hankinnoissa

Talousvaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä vastauksia ja rajaavia perusteluita Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnossa esitettyihin kysymyksiin, jotka koskevat energiatehokkuusvaatimusten mahdollisia kilpailua vähentäviä vaikutuksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä esitetään energiatehokkuuslain muuttamista vain siltä osin, kun muuttaminen on tarpeen energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpanon vuoksi. Energiatehokkuusdirektiivin julkisiin hankintoihin liittyvien vaatimusten tavoitteena on julkisten hankintojen energiatehokkuuden edistäminen.

Energiatehokkuuslaissa säädettäisiin hankintayksiköiden velvollisuudesta noudattaa energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia niiden hankkiessa tuotteita ja palveluja ja niiden tehdessä käyttöoikeussopimuksia. Energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia olisi noudatettava tuote- ja palveluhankinnoissa sekä tehtäessä käyttöoikeussopimuksia, joiden arvo vastaisi vähintään näille hankinnoille säädettyjä EU-kynnysarvoja ja siitä saisi poiketa ainoastaan, kun vaatimusten noudattaminen ei olisi teknisesti toteutettavissa. Hankintayksiköiden tulisi arvioida tekniseen toteutettavuuteen liittyvän poikkeuksen soveltamisen edellytyksiä hankinnan suunnitteluvaiheessa, ennen hankintamenettelyn käynnistämistä.

Tuotteiden hankinnan energiatehokkuusvaatimukset liittyvät ekosuunnitteluasetuksen ja energiamerkintäasetuksen mukaisuuteen. Energiatehokkuuslakiehdotuksen 29 a §:n ja 29 b §:n mukaisesti, silloin kun hankinnan kohteena on tuote, joka kuuluu ekosuunnittelu- ja energiamerkintälain soveltamisalaan ja tuotteeseen on liitetty energiamerkintä, saisi hankintayksikkö hankkia ainoastaan tuotteita, jotka kuuluvat kahteen parhaaseen, niistä energiatehokkuusluokista, joissa on merkittävästi tuotteita. Jos hankittavassa tuotteessa ei ole energiamerkintää, mutta

tuotteelle on annettu energiatehokkuusvaatimuksia ekosuunnitteluasetuksen nojalla, hankintayksikkö saa hankkia vain kyseisessä asetuksessa säädettyjen viitearvojen mukaisia tuotteita. Molemmissa edellä mainituissa tilanteissa markkinoilla on useita ehdot täyttäviä tuotteita, jonka seurauksena kilpailua ei rajoiteta.

Palveluiden hankintojen energiatehokkuus liittyy myös palveluhankintoihin liittyviin tuotteisiin. Energiatehokkuuslakiesityksen 29 c §:n mukaisesti hankintayksiköiden olisi edellytettävä EU-kynnysarvot ylittävissä palveluhankintasopimuksia koskevissa tarjouspyynnöissään, että siltä osin, kuin tarjoukseen sisällytetään palvelun tuottamista varten hankittavia uusia tuotteita, nämä tuotteet täyttävät 29 b §:ssä tuotteiden hankinnasta säädetyt energiatehokkuusvaatimukset.

Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisella tarkoitetaan sitä, että hankintayksikön on siis selvitettävä voisiko investoinnin tavoitteet saavuttaa jollain vaihtoehtoisella tavalla energiatehokkaammin eli arvioitava vaihtoehtoisia energia- ja kustannustehokkaita vaihtoehtoja. Velvoitteen tarkoituksena on varmistaa, että energiatehokkuus huomioidaan kattavasti hankinnan suunnitteluvaiheessa. Selvityksen tekeminen ei velvoita toteuttamaan investointia tai hanketta tietyllä tavalla. Selvityksen voi tehdä hankintayksikön valitsemalla tavalla, kunhan se mahdollistaa riittävän vaihtoehtoisten kustannustehokkaiden vaihtoehtojen arvioinnin.

1.5 Huomiot ehdotetun energiatehokkuuslain 18 c §:ään

Kiinteistöliitto katsoo talousvaliokunnalle toimittamassa lausunnossaan, että ehdotetun energiatehokkuuslain 18 c §:n tekstiä tulee muuttaa vastaamaan energiatehokkuusdirektiivin muotoilua siten, että loppukäyttäjän pyyntö voi kohdistua ainoastaan energiatehokkuuslakiin ehdotetun 18 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun yhteenvetoon, jonka vähittäismyyjä on toimittanut loppuasiakkaalle. Kiinteistöliitto katsoo, että energiatehokkuusdirektiivi ei suoraan edellytä energiatehokkuuslakiin ehdotetun 18 b §:n 1 momentin mukaisten tietojen toimittamista loppukäyttäjälle, joten viittaus niihin tulisi pykälätekstistä poistaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomiota hallituksen esityksen kappaleeseen 2.4, jossa avataan tarkemmin ehdotetun energiatehokkuuslain 18 b ja 18 c §:n taustalla olevaa energiatehokkuusdirektiivin 21 artiklan tavoitetta ja tarkoitusta, joita puolestaan avataan energiatehokkuusdirektiivin perustelutekstin kohdassa 114. Säännöksellä tavoitellaan energian loppuasiakkaiden ja tietyiltä osin myös loppukäyttäjien oikeuksien parantamista. Tarkoituksena on varmistaa kaikille unionin kansalaisille samantasoiset sopimusperusteiset perusoikeudet lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden osalta rajoittamatta kuitenkaan kansallista toimivaltaa. Lisäksi energiatehokkuusdirektiivin 21 artiklan tavoitteena on asiakkaan nauttiman suojan vahvistaminen. Asiakkaiden olisi saatava selkeää ja yksiselitteistä tietoa oikeuksistaan. Sopimusperusteisten perusoikeuksien soveltaminen voi auttaa esimerkiksi ymmärtämään oikein toimittajan sopimuksessa tarjoamien palvelujen laatua koskevan perustason, mukaan lukien toimitetun energian laatu ja ominaisuudet.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan energiatehokkuusdirektiivin perustelutekstin kohdassa 114 painotetaan nimenomaisesti so-

pimusperusteisten perusoikeuksien varmistavan kaikille unionin kansalaisille samantasoiset sopimusperusteiset perusoikeudet. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo kiinteistöliiton ehdotuksen voivan johtaa siihen, että loppukäyttäjät voisivat pyynnöstä saada tietoonsa vain yhteenvedon eikä kaikkia ehdotetun energiatehokkuuslain 18 b §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, jolloin loppukäyttäjien tiedonsaanti olisi heikompaa.

Niin ikään työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan energiatehokkuusdirektiivin sopimusperusteiset perusoikeudet auttavat ymmärtämään oikein sopimuksissa tarjottujen palvelujen laatua ja ominaisuuksia. Mikäli loppukäyttäjät olisivat vain yhteenvedon varassa, tämä yhteenveto olisi niin ikään tarkkaan määriteltävä, jotta loppukäyttäjillä on energiatehokkuusdirektiivin mukaisesti mahdollisuus ymmärtää ja valvoa sopimuksia. Yhteenveto olisi tarkkaan määriteltävä myös siitä syystä, että energiatehokkuusdirektiivin edellyttämällä tavalla asiakkaat saisivat yksiselitteistä ja selkeää tietoa oikeuksistaan.

Lisäksi kiinteistöliitto kiinnittää huomiota ehdotetun energiatehokkuuslain 18 c §:n edellytykseen, että loppuasiakas ilmoittaa viipymättä loppukäyttäjille vähittäismyyjän sopimusehtoihin tekemistä muutoksista. Kiinteistöliiton näkemyksen mukaan perusteluja tulee täsmentää erityisesti viipymättä-termin osalta, jotta lain soveltaminen olisi selkeää asunto-osakeyhtiöiden arjessa. Kiinteistöliitto katsoo, että viipymättä-ilmoittamiseksi tulee tulkita tilanne, jossa asia tuodaan esiin asunto-osakeyhtiön yhtiökokouksessa. Yksittäinen asukas ei voi vaikuttaa esimerkiksi kaukolämpösopimuksen sisältöön, muutosten hyväksymiseen tai sopimuksen irtisanomiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan energiatehokkuuslain 18 c §:ään loppuasiakkaalle säädetty velvollisuus viipymättä ilmoittaa loppukäyttäjälle energian vähittäismyyjän sopimusehtoihin tekemistä loppukäyttäjään vaikuttavista muutoksista hyödyntää energiatehokkuusdirektiivin jättämää kansallista liikkumavaraa mahdollisimman laajasti ja tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Kansallisesti olisi mahdollista määritellä viipymättä-ilmoittaminen tarkasti, mutta tällöin työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan kansallinen liikkumavara voisi jäädä hyödyntämättä ja luotaisiin lisää uutta sääntelyä.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomiota viipymättä-termin tulkinnassa myös energiatehokkuuslakiin ehdotetun 18 c §:n 2 momentin sanamuotoon, jonka mukaan loppuasiakkaan on viipymättä ilmoitettava loppukäyttäjään vaikuttavista muutoksista. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan näitä olisivat esimerkiksi energian hintamuutokset. Näin ollen loppuasiakkaan ei tarvitse ilmoittaa kaikista sopimusmuutoksista, vaan ainoastaan niistä, jotka vaikuttavat loppukäyttäjään.

Työ- ja elinkeinoministeriö ei näin ollen katso tarpeelliseksi tehdä kiinteistöliiton ehdottamia muutoksia energiatehokkuuslain 18 c §:ään.

JAKELU Eduskunnan talousvaliokunta

TIEDOKSI TEM/OHJY